

**ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ «RICAS»
З МЕТОЮ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИНУ, ЩО
ПОЛЯГАЄ У НЕЗАКОННОМУ ЗАВОЛОДІННІ ТРАНСПОРТНИМИ
ЗАСОБАМИ (СТ. 289 КК УКРАЇНИ)**

Питання боротьби з незаконними заволодіннями транспортними засобами займає важливе місце у боротьбі зі злочинністю, оскільки, дане правопорушення заподіює суттєву майнову шкоду як окремим громадянам, так і державі загалом. За останні роки намітилась тенденція до зменшення кількості випадків незаконного заволодіння транспортними засобами, але дана обставина не знижує актуальності та суспільної небезпеки цього виду правопорушень.

Проведений кримінальний аналіз злочину, дає підстави стверджувати, що все більшої популярності набувають заволодіння автомобілями імпортного виробництва представницького та бізнес класу з терміном експлуатації до 5 років.

Частіше всього, зазначені злочини вчиняються організованою злочинною групою (далі ОЗГ), до складу якої входять: безпосередні викрадачі транспортних засобів; перевізники; автомобільні слюсарі та механіки, які перебивають номери кузова та двигуна, перефарбовують авто; скупники викрадених авто; скупники згорілих автомобілів із документами; особи, які займаються підробленням чи виготовленням підроблених документів; корумповані працівники правоохоронних органів; розробники спеціальних комп'ютерних програм [2, с. 15].

Злочин вчинюється у декілька етапів: підготовка, вчинення та приховування. Так, на етапі підготовки злочинці підшукують автомобіль (певної марки, кольору, року випуску тощо), ретельно стежать за власником, за місцями його паркування, маршрутами пересування, визначають та готують відповідні технічні засоби. Після чого, виготовляють підроблені документи або придбають документи на автомобілі, які були знищені в результаті нещасних випадків чи злочинів (згорілі, втоплені, пошкоджені в результаті ДТП до стану неможливості подальшого використання) з метою подальшого використання відомостей про номери кузова чи двигуна для їх перебивання на викраденому авто. Члени ОЗГ можуть вступити у змову з власником авто певної марки та придбати у нього документи. В подальшому власник звертається до правоохоронних органів про втрату чи викрадення документів. А у злочинців залишаються документи на авто без ознак матеріальної підробки. Як правило, зазначені документи використовуються для легалізації автомобілів аналогічних характеристик. Таким чином з'являються «автомобілі-двійники».

Далі, готують номерні знаки (виготовляють підроблені або використовують від інших автомобілів), усувають перешкоди для виконання запланованого.

Етап викрадення авто займає від 2 до 5 хвилин.

Викрадений автомобіль може бути реалізований наступними способами:

- ❑ автомобіль відразу переганяється у певний регіон та продається без документів за півціни заздалегідь визначеним особам. Близько 90 % зазначених авто вивозяться за межі держави, частіше за все у колишні республіки СРСР;
- ❑ автомобіль переганяють у так званий «відстійник» (СТО, гаражні кооперативи тощо), розташований неподалік від місця заволодіння транспортним засобом, де авто перефарбовують, змінюють номери агрегатів та за підробленими документами продають як повністю укомплектований автомобіль;
- ❑ автомобіль повертають власнику «за винагороду», яка складає 50 % вартості викраденого авто.

Відділом кримінального аналізу ГУНП в Харківській області на постійній основі здійснюється детальний аналіз злочинів, пов'язаних з незаконним заволодінням транспортними засобами та на його основі надаються практичні рекомендації у відповідні підрозділи поліції, з метою запобігання та якісного розкриття злочинів зазначеного виду.

Дослідження проводиться з використанням найновітнішої інформаційної системи кримінального аналізу – «RICAS». В даній системі в реальному часі географічно відображаються злочини, що полягають у незаконному заволодінні транспортними засобами на території м. Харкова та області. Система дозволяє повноцінно здійснювати аналіз: визначити загальну кількість кримінальних правопорушень загалом по області чи окремо по місту, у разі необхідності – окремо по районах; здійснити вибірку злочинів за певний період; провести дослідження за марками авто та визначити ті, які користуються найбільшим попитом серед злочинців; визначити місця найбільшої концентрації злочинів; провести часовий аналіз – пора року, місяць, день тижня, час доби, які найбільш придатні для вчинення злочину; визначити найбільш придатні місця для вчинення злочинів; вивести на карту місця розташування камер відео спостереження, СТО чи гаражних кооперативів, поблизу місця заволодіння транспортним засобом, з метою встановлення можливого місця знаходження автомобіля [3, с. 26].

Зазначене вище можна відобразити на прикладі аналізу, зробленого за 10 місяців поточного року. Так, за вказаний період, в Харківській області всього було зареєстровано 234 заяв та повідомлень про факти викрадення транспортних засобів, з яких окремо на території м. Харкова – 110.

Ілюстрований фрагмент концентрації злочинів, пов'язаних з незаконним заволодінням автотранспорту за допомогою системи «RICAS» чітко демонструє тенденцію розповсюдження цих правопорушень по місту протягом 2018 року (рис.1). Переважна кількість кримінальних правопорушень вчиняється на території таких районів Харкова як

Шевченківський, Московський та на межах Слобідського з Немишлянським й Холодногірського з Новобаварським. Більше всього незаконно заволодівають автотранспортом поблизу жилих будинків та зі стихійних парковок у нічний та вечірній час.

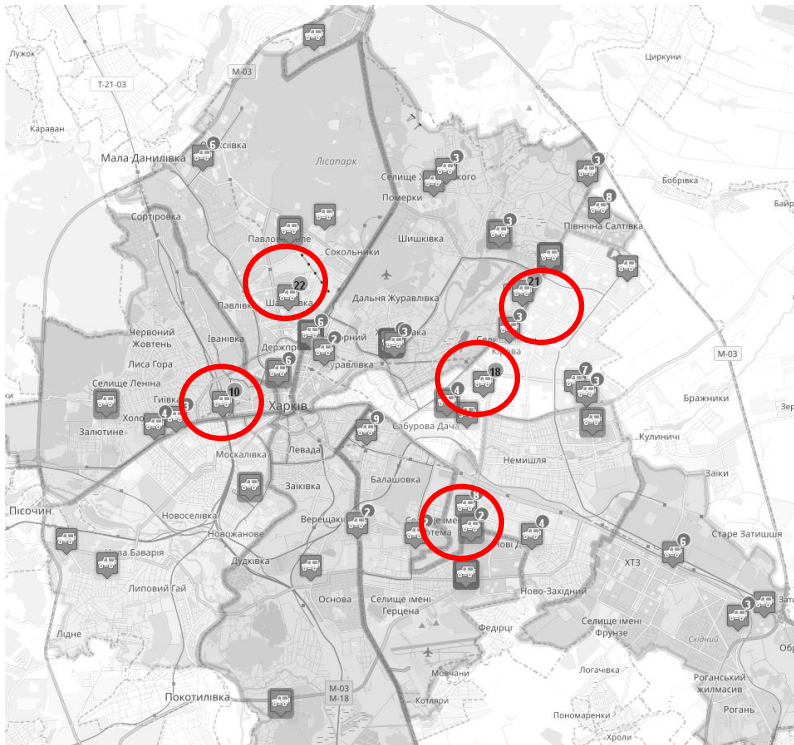

Рис. 1. Місця концентрації кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним заволодінням транспортних засобів з початку 2018 року на території міста

Як видно з діаграми (рис. 2), відмічається зростання кількості зареєстрованих злочинів у травні та у вересні.

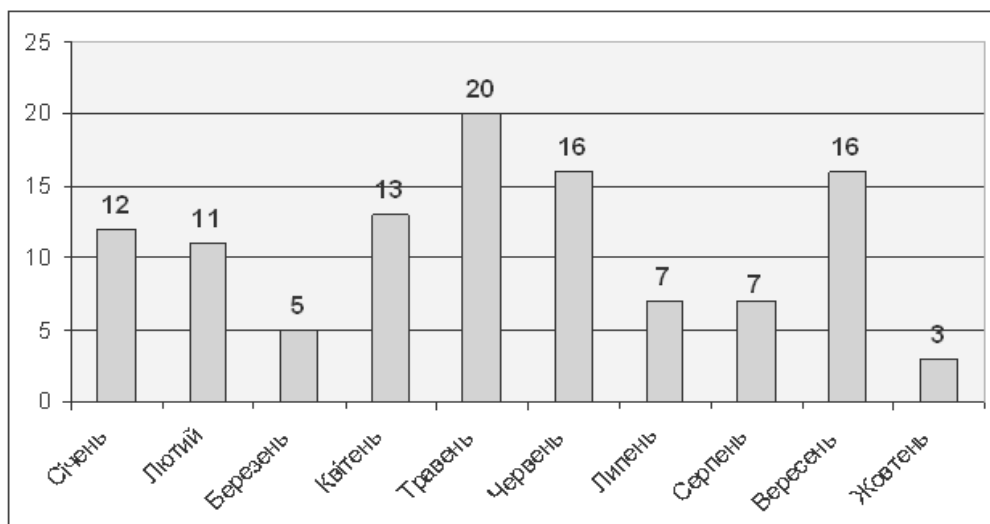

Рис. 2. Кількість викрадень легкового транспорту на території м. Харкова за 10 міс. 2018 року

Співвідношення викрадення легкових автомобілів конкретних марок виробників наведено на діаграмі рис. 3:

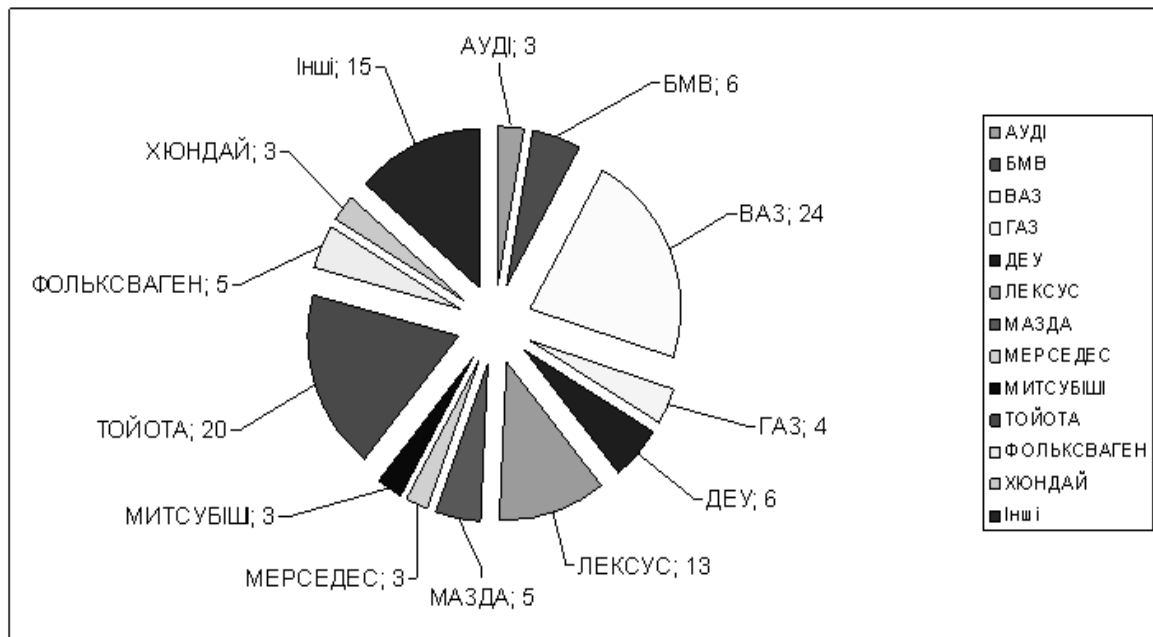

Рис. 3. Співвідношення викрадень по маркам авто

Співвідношення викрадення легкових автомобілів у розрізі пори доби та за днями тижня відображено на діаграмах рис. 4 та рис. 5.

Рис. 4 Співвідношення викрадень по часу доби

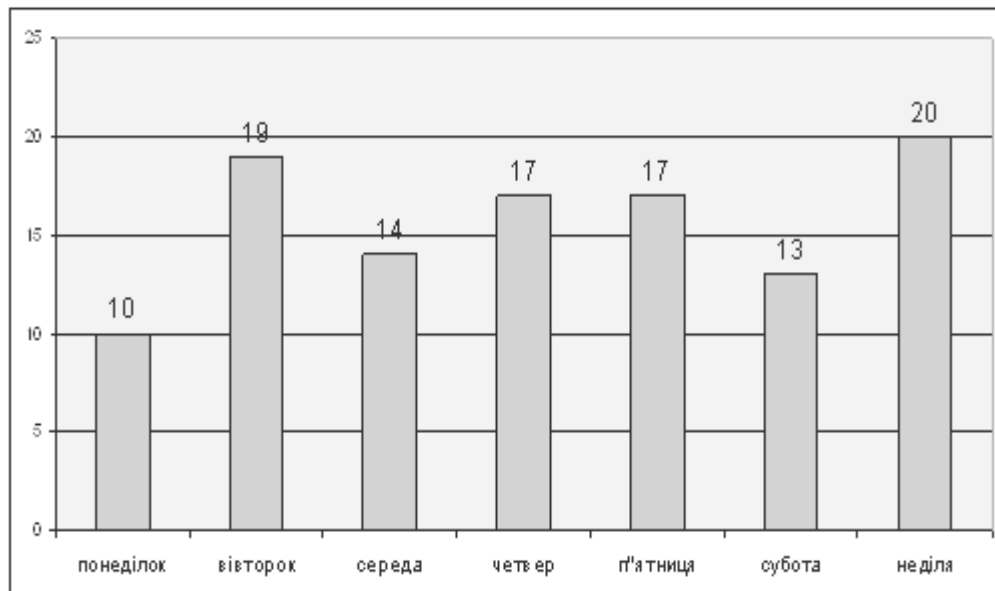

Рис. 5. Кількість викрадень по днях тижня

Система кримінального аналізу дозволяє вивести на карту камери відеоспостереження, які розташовані по місту та навіть в реальному часі відслідковувати пересування транспортного засобу (у разі необхідності оперативного реагування) чи надати інформацію про місця розташування відео записуючих пристроїв, що працюють у режимі запису поблизу місця вчинення злочину (з метою перегляду відеоінформації у записі) (рис. 6).

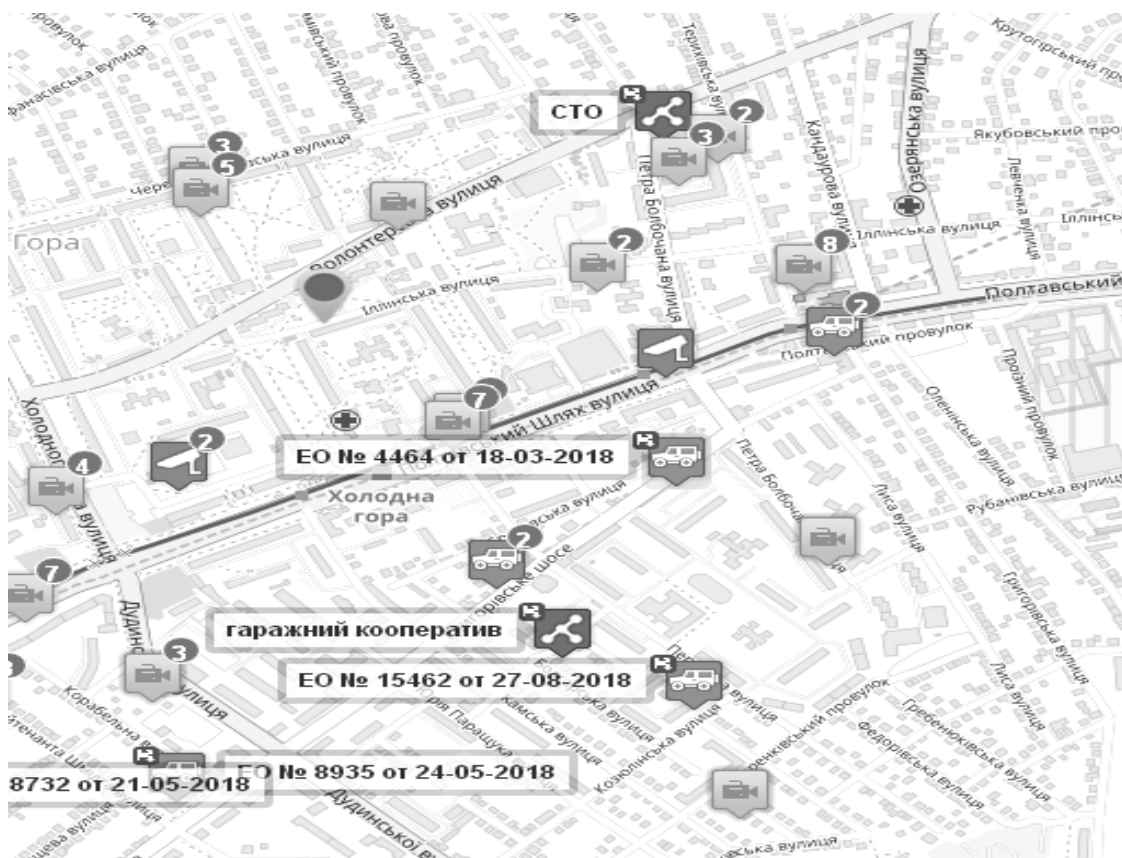

Рис. 6 Картографічне відображення місць розташування відео записуючих пристроїв, СТО та гаражних кооперативів по відношенню до місць вчинення злочинів

У кожному окремому випадку аналітик має можливість надати інформацію про камери відеоспостереження, СТО та гаражні кооперативи, що розташовані поблизу місця вчинення злочину. Огляд записів з камер зовнішнього відео спостереження, в поле зору яких потрапило місце знаходження викраденого автомобіля, процес незаконного заволодіння ним, та маршрут можливого пересування після злочину, значно полегшує процес розслідування злочину. Інформація щодо знаходження СТО та гаражних кооперативів поблизу місця заволодіння транспортним засобом, дає підстави оперативним працівникам перевірити їх невідкладно та першочергово.

Отже, як видно з наведеного прикладу, інформація, отримана аналітиком з системи кримінального аналізу «RICAS» відображає повну характеристику злочину, що полягає у незаконному заволодінні транспортним засобом. В подальшому зазначена інформація використовується не лише слідчими підрозділами поліції з метою розкриття злочину, а й підрозділами превентивної діяльності з метою розстановки нарядів поліції по місту у місцях найбільшої концентрації злочинності, з метою попередження вчинення суспільно-небезпечного діяння зазначеного виду.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України: від 05.04.2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14
2. Незаконне заволодіння транспортними засобами, особливості досудового розслідування: науково-методичні рекомендації. – Харків : ХНУВС, 2015. – 46 с.
3. Прикладний кримінальний аналіз на базі інформаційно-аналітичної системи «RICAS»: методичні рекомендації щодо аналітичної діяльності та кримінального аналізу на базі інформаційно-аналітичної системи «RICAS». – Харків : «Юрайт», 2018. – 92 с.

УДК 004.9 +343.1

ВІТАЛІЙ ВІКТОРОВИЧ НОСОВ

кандидат технічних наук, доцент,

професор кафедри кібербезпеки факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ АСОЦІАТИВНИХ КАРТ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

В структурі Національної поліції України на всіх рівнях (центральному, міжрегіональному і територіальному) функціонує достатньо велика кількість аналітичних підрозділів, наприклад [1]:

– Центральний орган управління:

- Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування;